

ДНЕВНИКЪ ХVІ.

Засѣданіе на 26 Марта 1879 год.

Засѣданието се откри по 12 часа по пладне подъ прѣдсѣдателството на г-на П. Каравелова. Чете се списъкъ на депутатитѣ и се узна че отъ 229 отсутствуватъ 38 души; обяви се списанието за пълно и се прочете 13-тъ дневникъ (21 Марта).

Подпрѣдсѣдателя призова събранието да си направи белѣжкитѣ.

Г. К. Цанковъ направи белѣжка върху казанното отъ него за народното знаме. Той не билъ предлагалъ да се състави комиссия за изучаваніето на народний триколоръ, нѣ е искалъ вѣщи люди като г-нъ Дриновъ.

Г. Славейковъ като е предлагалъ мнението си, че златний българский левъ трѣбва да е на тъмно червено поле, основахъ се на единъ старъ български стихъ: „свѣтлий левъ на черномъ поле“, което е пропуснато въ протокола.

Г. Любеновъ предлага, княза да бжде избирателенъ нѣ само за „първи пътъ“, защото изначяло неще да знаемъ какъвъ ще бжде.

Г. Тумпаровъ казва, че като говорилъ за сръбската агитация въ Трънъ и Брезникъ, той казалъ че не само агенти, нѣ и чиновници на сръбското правителство сж ходили да мамѣтъ народа. Напримѣръ: Преосвѣщ. Евстатий е билъ затворенъ отъ властѣта. Поправката му се зе въ внимание.

Г. Соф. Мелетий потвърди думитѣ на Тумпарова като каза, че и духовникътъ Теодосий отъ Рилский манастиръ е билъ затворенъ отъ чиновници.

Г. Хр. Стояновъ допълня това щото е казалъ върху съдържанието на Княза по слѣдующий начинъ: На настоящето учредително събрание да опредѣли съдържанието на Княза, нѣ не онова събрание което ще да го избере.

Подпрѣдсѣдателя предлага: преди да се пристѣпни къмъ дневний порядкъ, да се прочетѣтъ отговоритѣ на нѣкои поздравителни телеграмми, които сж били испратени отъ Народното Събрание, това се прие, и телеграммитѣ се четоха по слѣдующий порядкъ:

Отъ Н. И. В. Николай Николаевичъ старший. Народното Събрание изслуша съ въстрогъ тази телеграмма и извика грѣмогласно: Да живѣй.

Послѣ туй прочетохъ се телеграмитѣ отъ Н. Високопревъс. Генералъ Тотлебенъ, отъ г-на Аксакова, отъ Пловдивский Митрополитъ въ името на тамошното население, и отъ г-нъ Каницъ. Събранието изслуша тѣзи телеграмми съ въсхищение.

Г. Вишевъ каза. Ние се радваме, и праведно, на всѣка съчувствена телеграмма: Не сме чули обаче още нищо отъ знаменитий историкъ г-нъ Иречекъ,

предлагамъ да се благодари нему, тъй същ) и на рускиятъ вѣстници: „Новое Врѣме“ и „Московския Вѣдомости“ които подигнахъ съчувствието на цѣлий руский народъ къмъ България.

Подпрѣдсѣдателя, каза че бюрото е мислило върху това и ще стори потребното.

Подпрѣдсѣдателя като напомни дневний редъ, прочете слѣдующето предложение подписано отъ 57 представители:

Народното Събрание преди всичко да рѣши:

Че настоящето Събрание усилено съ по още двама представители отъ всѣки окръгъ, да избере Княза;

Това да се рѣши още днесъ и да се земжтъ мѣрки за да се избержтъ немедленно новитѣ представителѣ.

Г. Балабановъ ималъ предъ видъ проекта на органическия уставъ, на края на този проектъ имами и други единъ проектъ за избирането на първий Князь и ще се каже че Народното Събрание има право да разискува този въпросъ. Мисльта на тѣзи които сж подписали това предложение е била: да бързами въ нашята работа. Отъ днешнигѣ протоколи сме видели що сме извършили и съ каква ревностъ сме разискували. Увѣренъ съмъ че тази ревностъ ще да трае и за напредъ. Нъ до като ние разискувами, добро е да знаемъ едно рѣшение върху друга една важна работа, тъй щото вънъ отъ събранието да се готви тази работа. Тази работа е избора на Княза. Ние имаме проектъ и ние сме свободни да го разискуваме. Ние можемъ да сторимъ това членъ по членъ; или пакъ ние можемъ да приемемъ този проектъ изцѣло или наконещъ можемъ да сторимъ нѣкое ново предложение. Като зехме въ внимание че врѣмето е вече късо, ние кои сторихме предложението, което е подписано отъ 57 представителѣ, и което ви се прочете. Това предложение има двояка цѣль: 1. Събраннето да се погрижи още отъ сега и да покаже по кой начинъ ще да се избере първий Князь; 2. Да се покаже какъ мислжтъ подписавшигѣ лица да стане този изборъ, т. е. какъ да се състави събранието което ще избере Князя. Наконещъ това рѣшение да се съобщи на Н. С. ИМПЕРАТОРСКИЙ Коммисаръ, съ молбата да го тури въ дѣйствиe.

Д-ръ Странски е напълно съгласенъ съ предложението изобщо: Като не знае още колко окръзи ще има, той предлага отъ сѣки окръгъ да има по трима представителѣ, ако ли пакъ има по малко отъ 20 окръга то тогава да има отъ всѣки окръгъ по 5-ма избранни представителѣ.

Софийский Мелетий предлага да се избере една комиссия, за да обмисли да ли трѣбва да се бърза.

Г. Славейковъ: Нищо по желателно отъ пристъпването къмъ избора на Князя. За това и слѣдвало би да се приеме предложението. Съмнѣвамъ се само да ли сме компетентни да сторимъ туй; да ли числото двама отъ всѣки окръгъ не е малко и да ли съ прибързуването си не ще да навлечемъ върху си порицанията на народа, защото това което сторимъ ще да се счита като надихано.

Г. Я. Геровъ: Въпроса е много важенъ и Народното Събрание трѣбва да пристъпи къмъ разгледването му, то е компетентно да направи това; двама отъ

всѣки окръгъ е достаточнo — не е нужно да се изработва други избирателенъ законъ — нека се приеме избирателния законъ на Временнитѣ Правила.

Народното Събрание попитано рѣши по вишегласие, че приема разискуванието на този въпросъ.

Г. Цанковъ: Това предложение е свързано съ друго; Берлинскій Трактатъ казва че Княза ще се избере свободно отъ народа. Ние за това трѣбва най напредъ да рѣшимъ въпроса на Народното Представителство, т. е. кой ще да представлява народа, и тогава трѣбва да рѣшимъ кой ще да има право да избере Князя.

Г. Начевичъ: Ние ако и да изработимъ закона за Народното Представителство не можемъ да се основемъ на него, защото нашия законъ ще да влезе въ сила само като са избере Князь. Нашето Събрание има право да състави единъ избирателенъ законъ за първий Князь.

Г. Хр. Стояновъ: Въпроса е за компетентността на сегашното Събрание. Тази компетентностъ е опредѣлена отъ ИМПЕРАТОРСКИЙ Коммисаръ. Словото му е указало ясно нашето назначение. Истина е че въ проекта за органическии уставъ има и единъ проектъ за състава на Събранието, което ще да избере първий Князь; нъ това не може да се земе като основа за да се докаже нашата компетентностъ да изберемъ Князь. Никадѣ не е прието, че тѣзи тѣла, които съставляватъ единъ законъ трѣбва да го турятъ тоже въ дѣйствиe. Берлинскій трактатъ иска за учредителното Събрание: Нотабли; а за избора казва че: Княза трѣбва да се избере свободно отъ народа. Върху този въпросъ ние трѣбва да искаме разяснения отъ правителството.

Вие знаехте че ние искахме да сторимъ единъ актъ отъ това Събрание; насъ ни спрехъ, защото това бѣше незаконно; властта само опредѣлява законността.

При туй трѣбва да забѣлѣжж че този важенъ въпросъ не търпи отлагание, нъ така сжко не търпи отлагание и разгледванието на устава. За това предлагамъ да поискаме чрезъ бюрото върху този въпросъ наставления отъ правителството и да преминемъ за сега на дневний редъ.

Г. Грековъ: Цѣльта ми е да отговорѣ на депутата отъ Русчукъ.

Каза се че, прѣдложението на 57-тѣ представители било свързано съ Берлинскій трактатъ, понеже се казвало въ този трактатъ че князя ще да се избере свободно отъ народа, то трѣбвало било първо да рѣшимъ въпроса за Народното Представителство. Двата въпроса не сж свързани единъ съ други; нашии законъ за Народното представителство не може да се приспособи и за избора на Княза. Народа ще да се представлява чрезъ избора и ние тоже искаме избори. Днешното Събрание само по себѣ си не е компетентно да избере Княза; нъ то е компетентно да състави закона за избора на първий Князь. Словото на ИМПЕРАТОРСКИЙ Коммисаръ което опредѣлява нашиятъ мандатъ, ни налага и длъжността да изработимъ и избирателний законъ. Затова като компетентни, ние трѣбва вчасъ по скоро да пристѣпимъ къмъ тази работа защото врѣмето е кжсо. Каза се че не трѣбвало да бързаме: и азъ съмъ съгласенъ съ това; азъ искамъ само едно благоразумно употребление на врѣмето. Сега идатъ вѣликиѣ празници, още двѣ засѣдания ще да имаме, та па тогава ще да се распуснемъ за нѣколко дена. По тѣзи причини ние трѣбва да рѣшимъ този въпросъ днесъ и тѣй да спечелимъ врѣмето.

Нче сме компетентни да рѣшимъ този въпросъ: ако нещете този съставъ както

е изложенъ въ предложението на 57-тѣ, то постановете други съставъ, нѣ не оставяйте въпроса висящъ.

Г. Черневъ: Азъ не съмъ съгласенъ съ предложението на Хр. Стоянова, че ние трѣбва да възложимъ възъ бюрото длъжността да се съвѣщава съ правителството върху избора на Княза. Азъ неща и комиссия защото не виждамъ по трѣбата ѝ. Това събрание има право да изработи избирателенъ законъ за Княза: нѣ то не трѣбва да се признава само за компетентно: да избере Княза. Ние сега сме 229 души, ако приемеме предложението което се чете то ще излезе че 66 души ще се прибавятъ на сегашното събрание, това число е значително, и зато остая пакъ настоящето събрание да избере князя; това е незаконно. За да може да бжде избора сполучливъ, тогава трѣбва да стане отъ депутати избрани изключително отъ народа. Не трѣбва въ събранието за избора на князя да има депутати по назначение или по право, нѣ само депутати избрани отъ народа.

К. Стоиловъ: Два аргумента се представихъ противъ предложението на 57-тѣ:

1. Незнаеме какъвъ е съставътъ на бждущето Народно представителство, за това и не можемъ още да рѣшимъ съставътъ на събранието което ще избере князя.

2. Нашето Събрание било некомпетентно да рѣши този въпросъ. Да разискваме първото. Народното представителство ще да представлява народътъ въ границитѣ на конституцията: нѣ отъ това не слѣдва че Народното Събрание е самото представителство на народа; а освѣнъ туй, това събрание ще да бжде законодателно тѣло на княжеството, както е то организувано отъ конституцията. Ние днесъ искаме едно събрание което да избере първия князь; това събрание нѣма никаква свръзка съ бждущето народно представителство, то е едно извънредно събрание; а другото е рѣдовно. Втория аргументъ е, че нашето събрание било некомпетентно да изработи избирателенъ законъ че то би постъпило незаконно ако рѣшаваше този въпросъ. Каза се вече че въ Словото на Императорския Комисаръ, което опредѣля нашата компетентностъ, е казано че ние ще изработимъ и избирателенъ законъ. Това значи че ние имаме право да кажемъ отъ кои ще да се избере князя. Ако имаме право да кажемъ това, ние можемъ много добръ да рѣшимъ че сегашното събрание, т. е. тези и тези лица, заедно съ по още двама депутати, избранни отъ всѣки окръгъ, ще да избератъ първия князь. Това е съвършено законно; и това е било смислата на предложението на 57-тѣ. Може това предложението да не е формулирано добръ, но нека го формулираме иначе; основавате се на берлинския трактатъ, добръ, нѣ слѣдвайте го тогава въ всичкитѣ му точки.

Този трактатъ казва че Българското Княжество влиза въ упражнението на своята автономия, слѣдъ избиранieto на князя; то ще да каже че догдѣто да си изберемъ князь ние се считаме още като една турска провинция окупирана отъ една побѣдоносна войска.

Искаме ли да захванемъ нашата автономия, то ние трѣбва да прибързаеме да си изберемъ князь, до толкови повече като по този сжщия трактатъ на 3 Маяя, нашитѣ освободители трѣбва да оставятъ отечеството ни, за това нека да рѣшимъ днесъ кое събрание ще да избере князя, и да се помолимъ на властѣта да тури нашето рѣшение въ дѣйствие.

Г. Каравеловъ: Питамъ г-нъ Стоилова, да ли ще да се провъзгласимъ ние

компетентни да изберемъ князя, или ще да кажемъ че този и този съставъ ще да избере князя?

Г. К. Стоиловъ: Съгласенъ съмъ съ последната форма.

Г. Каравеловъ: Първото е незаконно и неполитично ако и да е выгодно и икономично. Противъ втората форма нѣмамъ що да кажа.

Г. Поменовъ: Не съмъ съгласенъ да се mine въ дневния порядъкъ, но затова не съмъ на мнение да подкрепя и прѣдложението на 57-тъ. Берлинский трактатъ е противенъ на това, и самиятъ правителственъ проектъ признава че князя трѣбва да се избере отъ друго събрание. Избора трѣбва да стане отъ цѣлий народъ, защото това е най важно дѣло. Това не е конституция, не е да се рѣши единъ членъ отъ конституцията. Избора е единъ актъ който остава въ вѣки вѣковъ, — тука се избира една династия за да владѣе. Ние не сме компетентни да изберемъ Князь, нѣ само да покажемъ способа по който той ще се избере. Колкото за дневния редъ нѣма да казвамъ нищо защото това се рѣши по вишегласие.

Г. Черневъ повтаря предложението си; че той мисли че това събрание не е компетентно да избере князь, той иска избора да стане отъ депутати избрани отъ народа.

Слѣдъ туй събранието се распусна за 15 минути.

Г. Балабановъ, въпросътъ когото предложихъ възбуди жави разискувания, защото е важенъ; 57-тъ души имахъ за цѣль да предложатъ немедленно разискувание. Берлинский трактатъ казва на 21-ий Априлия ще се свърши оккупацията. *Dura lex, sed lex*. Това е единъ строгъ законъ, нѣ все таки законъ, на който трѣбва да се подчинимъ. Това имахме предъ видъ като сторихме нашето предложение. Ние искахме само едно мнение да предложимъ за да подбунемъ рѣшението на този въпросъ. Главната ни цѣль бѣше да възбудимъ разискуванието на този въпросъ. Неправедно се казва че споредъ нашето предложение днешното събрание ще да избере князя. Ние притуряме още сто души на днешното събрание и тѣй то става ново и различно отъ днешното. Като е ново това събрание, то може да служи и за новата цѣль. Намъ ние равно какъвъ ще да бѣде съставътъ на събранието, което ще да избере князя; ние искаме да се рѣши този въпросъ. Лично, мисля че предложението подписано отъ 57-тъ представители, не е лошо, нѣ съмъ готовъ да приемъ що то рѣшите.

Г. Каравеловъ предложи отъ своя страна слѣдующата нова формула: „Народното Събрание, което ще да избере князьтъ, трѣба да бѣде новоизбранно само отъ народа, по 10 души отъ всѣки окръгъ и способа на изборятъ ще стане по временнитѣ правила.“

Г. Славейковъ иска подписавшитѣ да оттеглѣтъ предложението си. Ние не сме компетентни да избираме князя, насъ ни не щѣтъ въ селото, ние търсимъ на пона кѣщата. Съгласенъ съмъ съ първата члеть на предложението: именно да бързае, затова предлагамъ да слѣдваме дневний редъ и като рѣшимъ въпроса за Народното представителство, тогава да пристѣпимъ къмъ рѣшението на въпроса за състава на събранието, което ще да избере князя.

Г. Черневъ: Азъ предлагамъ да се раздѣлятъ въпроситѣ на г. Каравеловата формула: да рѣшимъ най напрѣдъ да ли събранието ще да състои само отъ

избранни депутати, и послѣ да рѣшимъ да ли да бждатъ по 10 души отъ всѣки окръгъ.

Г. Балабановъ: Съгласенъ съмъ каквато формула и да се приеме. Само искамъ да кажа че предложението което се прочете е непълно, то трѣба да съдържава и слѣдующето: че щото се рѣши ще да се предложи на ИМПЕРАТОРСКИЙ Коммиссаръ съ молбата да го тури въ дѣйствиe.

Г. Наумовъ предлага да се прочете особената наредба за избора на князя. Ние бърваме въ всичко и не стоимъ на едно мѣсто.

Понеже това предложение се не поддържа отъ 5 души то падна.

Г. Каравеловъ прочете пакъ своята формула, и прибави че способа на избиранieto трѣба да е тойзи, който е изложенъ въ Временнитѣ Правила.

Г. Поменовъ: Сжщественната частъ е да рѣшимъ кой ще избере князя, т. е. кое събрание ще да го избере, послѣ идатъ въпроситѣ: какъ ще да избере, по колко души отъ всѣки окръгъ, предлагамъ да се рѣши първий въпросъ.

Подпрѣд. Каравеловъ подложи на гласоподавание слѣдующето свое предложение: „Народното Събрание за избора на първия князь трѣбва да бжде новоизбранно отъ народа“.

Народното Събрание прие съ вишегласие това предложение.

Г. Хр. Стояновъ: Понеже бждущето Събрание ще да състои само отъ избранни членове, то да видимъ сега по колко души ще да трѣба да има отъ всѣки окръгъ. Сега имаме 92 души избранни депутати: числата на избирателитѣ сж точно земени съ исклучение само на 3 окръга. Затова азъ предлагамъ да се зематъ сжщитѣ числа за основа и да се избератъ по 3-ма представителѣ отъ всѣки 10 хиляди души мжжско население.“

Подпрѣдсѣд. Каравеловъ предложи и този въпросъ на гласоподавание. Народното Събрание рѣши по вишегласие че по трима отъ всѣки 10 хил. души мжжско население трѣба да се избератъ.

Г. Андр. Стояновъ иска да се разясни що значатъ думитѣ: „Само отъ народа избранни.“

Г. Каравеловъ „Само избранни значи, представителѣ избранни отъ народа само; т. е. нѣма прѣдставителѣ по назначение, по звание. Съ това се не полага никакво ограничение на избирателетѣ, тѣ могатъ да избератъ когото искатъ: членове отъ дневното събрание тоже могатъ да се избератъ.“

Третия аLINEЯ на Каравелова форма, че изборитѣ на представителитѣ за избирание на княза ще станатъ по Врем. Пр. тоже се прие отъ Народ. Събрание.

Г. Балабановъ: За да може да се достигне цѣльта която сме имали предъ видъ като повдигнахме въпроса който се рѣши, ние трѣба да рѣшимъ още една точка която формулирувамъ по слѣдующий начинъ: „Народното Събрание възлага на прѣдсѣдателя да се споразумѣе съ правителството, за да станатъ избиранията на тия представителѣ колкото е възможно по скоро.“

Това предложение тоже се прие.

Прѣдсѣдателя обяви че пристъпваме къмъ разгледванието на устава, което е на дневний редъ.

Г. Каравеловъ: Предлагамъ да се внесе въ протокола, като притурка на

чл. 62 от конституцията слѣдующето: „Всички чужденци, които сж служили до сега въ българското княжество и желаятъ за напредъ да останжтъ на служба, може да сторжтъ това, като даджтъ клѣтва въ вѣрность на службата, безъ да мѣнуватъ подданството си.“

Това предложение се прие съ вишегласие.

Прочете се членъ 63 на проекта за органическиъ уставъ,

Г. Грековъ: предлагамъ този членъ да стои тъй: „Собственността и правото за владѣние съ неприкосновенни.“ Нѣма нужда да се казва „правата, на собственността“, нѣ само „собственност“ защото собственостъ не е нищо друго освѣнъ правото на собственостъ.

Има днесъ много земи които никой нѣма право на собственостъ, а са намиратъ въ просто владение; това владение е законно и трѣбва да се защитава. Тѣзи земи сж такива които принадлежатъ на правителството. нѣ които се владѣятъ отъ частни хора. Това владѣние трѣбва да се защитава.

Г. Каравеловъ: Султана въ годината 1859 се отказа отъ своето върховно право на собственостъ щомъ турското правителство хвана да дава тапии. Азъ мога да призная като *bona fide possessor*, само общинитѣ, а не чуждитѣ елементи, които нематъ никакво право на тяхнитѣ владѣния. Има много хора които сж завладѣли имущества чужди, или на частни, хора или общински, или казенни не законимъ образомъ и за това не трѣбва да санкционираме това владение.

Г. Грековъ: Думитѣ на Каравелова подкрѣпятъ моето мнение. Азъ искамъ догдѣ да се променжтъ тия приврѣмenni владения, да се защитяватъ отъ законѣтъ; въ тѣзи случаи владѣнието е праведно, нѣ нема още право на собственостъ. А тамъ гдѣто нѣма праведно владение, тамъ не може да има и покровителство на закона, азъ искамъ владението което е праведно, нѣ не е собственостъ да е неприкосновенно и да се защитава.

Г. Каравеловъ: Гдѣто нѣма окончателни юридически документи, тамъ не трѣбва да има и законна защита за чуждитѣ елементи, които са влезли въ общинитѣ селски и сж хванжли тѣхнитѣ владѣния.

Г. Грековъ: Разногласието между Каравелова и мене происходитъ отъ едно смѣшване на идеитѣ. Азъ нещж да консакрирамъ нелегалното владение; азъ искамъ защитата на легалний владетель. Има право на владений независимо отъ правото на собственостъ.

Народното събрание отхвърли предложението на г. Грекова.

И чл. 63 се прие тъй както си е.

Чете се чл. 64 на проекта.

Г. Начевичъ: Предлагамъ въ този членъ между думитѣ „справедлива заплата“ да се прибави думата „предварителна“ Която дума сжществува въ Рус. текстъ.

Това замѣчание на г. Начевича сж зе въ внимание.

Чл. 65 на проекта се прочете.

Г. Грековъ: Жѣлая да знаж що значи думата „тегоби.“

Г. Каравеловъ: Тегоба е преводъ на руската дума повинность, за това тегоба не може сж преведе съ слова ангария. Думата ангария е много силно изражение за повинность.

Г. Андр. Стояновъ: Рекрутството тоже е единъ примѣръ на повинность.

Г. Цанковъ: Пжтищата тоже сж тегоби, които носи населението, тъй сжщо квартирата за войската е тегоба. Има и още други тегоби.

Г. Грековъ: Стана думата за пжтищата; тукъ искахъ и азъ да дода. Тука именно ставатъ много неправди и злоупотребления. Всичко не може да става съ правителствени пари, нъ обикновенно селянитѣ правятъ пжтищата, а гражданитѣ ги развалятъ. И гражданитѣ трѣбва да теглятъ съразмѣрно това щото се пада тѣмъ. Желателно би било тѣзи тегоби съвършено да се махнатъ отъ нашата конституция, нъ ако немогатъ да се махнатъ, то поне моля да се тури въ протокола, че и гражданитѣ трѣбва въ равна мѣра да носятъ тегоби, както и селянитѣ.

Подпрѣд. Каравеловъ обяви, че обяснението на г. Грекова ще да се внесе въ протокола.

Г. Балабановъ: Жѣлаж да знаж що значи послѣдната алинея на 65-й членъ. Въпросътъ до който се тя отнася е много важенъ, за това тази алинея или да се махне съвсемъ или да се опредѣли по точно.

Г. Цанковъ: Тази алинея не може да се махне; когато се прави особенъ законъ за който се говори въ тази алинея, тогава ще да се опредѣли точно и що ще да иматъ да теглятъ чужденцитѣ.

Г. Лукияновъ забѣлѣжи: Берлинскій трактатъ рѣшава че предишнитѣ конвенции и капитулации съ турското правителство ще да важатъ и за княжеството. Това е исказано въ тази алинея за която е думата, само че рѣчътъ „постановления която е употребена въ русскій текстъ, е по точна отъ закони въ Българскія текстъ.

Г. Поменовъ: И азъ тъй тълкувамъ този членъ за това и искамъ да не стои той въ нашата конституция. Това сж привилегии — чужденцитѣ иматъ едно привилегировано положение. Тъ за всѣко нѣщо се ползватъ и казватъ че неще да го извършатъ защото тъй било въ капитулациитѣ — капитулациитѣ не сж законъ, и ние не трѣбва да създаваме закони особенни за да узаконяваме капитулациитѣ; тѣ сж обичайно право и като такъво тѣ трѣбва да се доказватъ отъ всяки единъ който се основава на тѣхъ.

Г. Олавейковъ: Неумѣстно е да се отмахне тази алинея. По капитулациитѣ даватъ се нѣкои си права и на мѣстнитѣ; напр. не се допуска на чужденци да купуватъ земи отъ мѣстнитѣ. За т.в. да се не отхвърля тази алинея, нъ да се опредѣлятъ тѣзи привилегии по ясно,

Г. Грековъ: Искамъ да се махне този членъ. Въ нашата конституция не трѣбва да влизатъ нѣща които се отнасятъ до международнитѣ отношения. Този членъ нѣма нищо да прави съ данѣцитѣ на чужденцитѣ. Въпроса за прямитѣ данѣци е рѣшенъ въ 59-й членъ на нашата конституция. Колкото за косвеннитѣ данѣци: тѣ се плащатъ и отъ чужденцитѣ.

Г. Балабановъ: Отъ разискуванията върху този въпросъ виждамъ че тази алинея за която е думата трѣбва да се махне. Истина че ние сме вассални на портата и споредъ Берлинскій трактатъ трѣбва да пазимъ капитулациитѣ; нъ вассални бѣха и сѣрбитѣ и румжнитѣ и пакъ не турихъ въ конституцията си такива международни въпроси, Какви договори има, ние не знаемъ. Нека ги изучимъ и

тогава ние ще да пишемъ въ нашия законъ щото трѣбва. Защо да се обвързваме отъ сега? Тия капитулации сж наложени намъ, тѣ съдържаватъ привилегии. Самата Турция която ги е заключила се е задоволявала само да ги търпи; нѣ никога не ги е узаконявала. Това е една аномалия, Лордъ Биконсфилдъ самъ е казалъ въ Берлинъ, че невѣрва въ бъдущето на капитулациитѣ. Всички тия причини ни казуватъ, че не трѣбва да имаме такъвъ членъ въ нашата конституция.

Г. Славейковъ: Признавамъ че тѣзи задължения сж тѣжки, мислимъ ли обаче че съ исквърлението на тия думи отъ конституцията ние ще да се освободимъ и отъ задълженията?

Подложено на гласоподавание предложението на Балабанова се прие отъ Народното Събрание по вишегласие.

Членъ 65 се прие тѣй: „Всяки подданикъ на Българското Княжество, безъ изключение, длъженъ е да плаща отреденитѣ по закона даждия и държавни берии и да носи тежобитѣ.“

Г. Грековъ: Слѣдъ членъ 65 предлагамъ да се прибави слѣдующий членъ:

I. Никой данѣкъ не може да се взима въ натура.

II. Правителството ни може да дава въ откупъ събранието на данѣцитѣ.

Г. Славейковъ второто предложение е много умѣстно. Нѣ първото ако значи че отъ житото неможе да се земе какъ жито данѣкъ, то азъ го намирамъ неумѣстно.

Г. Кирковъ мисли че това сж подробности които не трѣбва да влизатъ въ конституцията, нѣ ще да се изработятъ по после.

Г. Каравеловъ иска този членъ да се тури въ протокола.

Г. Грековъ жѣлае да се тури предложението му въ конституцията защото предишното правителство имаше такива вредителни обичаи, които сега конституцията трѣбва да оничтожи. Не е обаче противенъ да се вмести предложението му въ протокола, стига само това рѣшението да се обяви и докара до общото знание отъ бъдущето правителство.

Народното Събрание съ вишегласие прие да се тури въ протокола предложението на Грекова, съ условието което той предложи.

Членовѣтѣ 66, 67 и 68 на проекта се приеха съ вишегласие отъ Народното Събрание.

Д-ръ Юрдановъ. Предлагамъ после 68 членъ да се вмести други членъ който да казува, че както на българитѣ тѣй и на иностраннитѣ чиновници които влезатъ въ българска служба да се припознаватъ както чиноветѣ, които тѣ сж вече придобили, тѣй и годинитѣ, които тѣ сж служили въ странство; това е потрѣбно защото ние ще да имаме изначало потрѣба отъ кадри за нашата войска; ако не приемемъ този членъ мжчно ще да можемъ да намѣримъ офицери за нашата войска.

Г. Черневъ казва че такъвъ членъ е излишенъ защото 62-й членъ на конституцията съдържава това.

Г. Начовичъ е на мнение че трѣбва да припознаемъ чиноветѣ на чиновницитѣ, колкото за годинитѣ на служба въ друго мѣсто ние неможемъ да не припознаемъ едно, защото е несправедно да считаме годинитѣ които сж служили другадъ, а друго защото е и неудобно да ни дождатъ стари хора на които трѣбва

слѣдъ една двѣ години да плащаме пълна пенсия. Всичкото което можемъ да сторимъ е да дадемъ това право като на българскитѣ чиновници които сж служили другадѣ.

Г. К. Цанковъ казва, че това сж подробности които ще да се вместижтъ въ бждущий военный законъ.

Д-ръ Юрдановъ мисли, че и бждущий военный законъ трѣбва да има основата си въ това отношение.

Предложението на Д-ра Юрданова се отхвърли отъ Народното Събрание.

Г. Любеновъ пита събранието: дали неще да е нужно да се каже въ конституцията нѣщо и за военната сила въобще за нейното уголемявание или смалвание.

Този въпросъ на Любенова не се зе въ внимание отъ Народното Събрание. Прочете се 69 членъ на проекта за Органический Уставъ и се прие отъ Събранието. Чете се 70 членъ на проекта за Органический Уставъ.

Г. С. Златевъ пита кои сж тѣзи правила за които се говори въ 70-й членъ?

Подпредсѣдателя г. Каравеловъ отговори това сж бждущитѣ правила които има да се изработжтъ отъ бждущето законодателно тѣло.

Г. Я. Геровъ, правилата за които се говори тука сж Временнитѣ Правила за сждоустройството и сждопроизводството.

Г. Балабановъ, Временитѣ Правила сж добри и ще да тражтъ вѣроятно доста врѣме. Нъ въ Временнитѣ правила има утвърдени нѣкои права на губернаторитѣ и полицмейстеритѣ като напр. правото да затварятъ безъ сждъ за 28 дена. Това сж права които бѣха потрѣбени въ врѣме на войната, нъ които днесъ сж излишни и врѣдители. Трѣбва да рѣшимъ какво ще да стане съ тѣзи права, остоятъ ли, или се оничтожявата?

Г. Я. Геровъ. Губерниитѣ се оничтожаватъ и губернатори неще да има, слѣдователно и това право пада.

Г. Балбановъ. Губернатори неще да има нъ ще да има префекти и Началници; затова трѣбва да изменимъ и оничтожимъ тия права.

Г. Славейковъ Опарена ми е душята отъ претърсвания и затвори; нъ мисля че притурка е излишна защото членове 69 и 70 сж достаточни.

Г. Балабановъ тѣзи членове оничтожаватъ ли тия права на администрацията, за които говорихъ или не?

Г. Славейковъ, не.

Г. Балабановъ. Тогава да се отмахнжтъ тия права които сж противни на свободата на гражданина.

Г. Поменовъ законитѣ законто се говори въ 70 й членъ не сж Временнитѣ правила, нъ бждущитѣ закони които нашата камара ще да изработи, претърсванията и затворитѣ неможтъ да се отмахнжтъ, закона трѣбва само да опрѣдели точно случайтѣ когато се допускатъ.

Г. Грековъ каза че щомъ се утвърди конституцията, ще да доджтъ особенни закони които да ограджтъ и ограничжтъ претърсвания и затворитѣ. Това се казва лесно, нъ не се извършва тѣй лесно. Наказателный ни кодексъ за да се прегледа

изисква се време, тъй също и за изработването на другите закони, по тези причини намирам предложението на Балабанова умъстно.

Г. Цанковъ подробности немогътъ, да влизать въ конституцията, члена трѣбва да се приема както си е.

Г. Балабановъ касае се за неприкосновенността на лицето. Много хора сж се оплакали че сж ги затваряли неправедно и за много дни, чудѣж се какъ г-нъ Цанковъ, който самъ е осъждакъ много пжти тези мѣрка, иска сега да ги замине тъй лесно, и да остави българсий гражданинъ на произвола на чиновниците. Азъ не оставямъ тъй лесно този въпросъ; това сж важни права. Свята е личността на челоуѣка—говорятъ ми за закони. Искамъ знаѣж кои сж тези закони? Закони не ставатъ тъй лесно. Ние трѣбва още отъ сега да запазимъ неприкосновенността на българский гражданинъ.

Г. Мариновъ: одобрявамъ предложението на Балабанова, и защото Временни правила ще да траятъ повече време, а тѣ запазватъ поменжитѣ права на губернаторитѣ и полицимейстеритѣ, за това жѣлаѣж да се приеме предложението на г-нъ Балабанова.

Г. Лукьяновъ разискуванията възникнаха отъ недобро разумевање на двата члена: 69 и 70 проекта. Членъ 4 на Временнитѣ правила гдѣто се говори върху правата на губернаторитѣ, окръжни Начальници и полицимейстеритѣ, паджтъ отъ само себѣ си щомъ се утвърди настоящата конституция. А и 70-й членъ на Органическия Уставъ е гарантированъ, защото Временитѣ правила даватъ тия права, законто се говори, само на сѣдебната властъ, и то подъ условията които сж указани въ тези правила. Опасенията сж неоснователни.

Г. Балабановъ считамъ разясненията за достаточни.

Членъ 70 се прие отъ Народното Сѣбрание по вишегласие и безъ измѣнение.

Г. Балабановъ предлагамъ после 70-й членъ да се тури други единъ членъ съ слѣдующето съдържание:

„Никому не може да се наложи наказание ако не е предвидено отъ закона.

„Мжчения въ сѣдебнитѣ следствия и общото усвовање на имотъ (конфискация), се запрещаватъ“.

Г. Хр. Стояновъ счита този новъ членъ за излишенъ; първата часть се отнася до личността; този предметъ е рѣшенъ въ 69 й членъ на конституцията; втората часть се отнася до собствеността; и това е гарантирано въ членъ 62 на конституцията.

Г. Балабановъ 69-й членъ може да се тълкува тъй щото да направи първата часть на предложението ми излишно: нѣ това тълкување не е точно и достаточное. Сѣдѣтъ трѣбва да издава пресѣди основани на закона: нѣ случва се, най паче въ мѣста гдѣто понятието на закона още не е развито. да се издаватъ пресѣди които не сж основани на закона; нѣ случва се че сѣдии издаватъ рѣшения безъ да има нѣкой законъ. Първата часть на предложението ми иска да ограда тази опасность. Втората часть тоже е необходима. Истина е че собствеността е неприкосновена; нѣ сѣдѣтъ може да рѣши че за наказание на едно лице трѣбва да му се конфискува всичкото имущество. За да осигури противъ такова едно наказание е потрѣбна втората часть на предложението ми.

Г. Поменовъ намира този новъ членъ за излишенъ, 69-й членъ е достаточенъ, Какъ може да има законна сила пресждата която не е станала на основанието на закона. Конфискацията, както и мжкитѣ сж работи на особенни закони; нѣма нужда да се туржтъ въ конституцията.

Г. К. Стоиловъ азъ считамъ предложението на Балабанова за много важно и съмъ на мнение че трѣбва да се тури въ конституцията, защото то се не заключава въ 62 и 69 членъ на конституцията. Г. Поменовъ неправедно тълкува думитѣ „законна сила.“ Мѣжду „законна сила“ и „пресжда основана на законътъ“ има голѣма разлика. Една пресжда е влѣзла въ законна сила когато дадени условия на сждопроизводството сж изпълнени; това е нѣщо формално. Нъ тази пресжда която е влезла въ законна сила, може да не е основана на законътъ, защото това послѣдното условие е материално, 69-й членъ на конституцията, казва че никой не може да се затвори безъ една пресжда отъ едно сждилище, т. е. той казва, че само въ слѣдствие на едно сждебно рѣшение може да се затвори челоуѣкъ и тѣй огражда гражданитѣ отъ затвора или отъ страна на администрацията или отъ друга нѣкоя власть. Предложението пакъ за което е дума, иска щото тѣзи пресжди да сж основани на закона. То ни гарантирува отъ своеволието на самитѣ сжди, като имъ полага една граница, по тази причина считамъ този членъ за потрѣбенъ въ нашата конституция. Колкото за въпроса на конфискацията и той не тѣй второсъпененъ щото да може да се остави на особенни закони, Щита се тука дали всичкото имущество на единъ гражданинъ може да му се земе като наказание за нѣкое престѣпление; дали този въпросъ ще да се отговори положително или отрицателно е толкова важно, щото самий основний законъ на държавата — конституцията — трѣбва да го рѣши; Сръбската и Румунската конституций имать членове отнасящи се до този предметъ. Предлагамъ прочее да се приеме въ нашата конституция. новий членъ, както е той формулированъ отъ г-нъ Балабанова.

Народното Събрание попитано отъ подпрѣсждателя да се искаже върху този новий членъ; то го прие съ вишегласие.

Прочете се чл. 71 на проекта.

Г. Начевичъ пита тази власть само на Князя ли се дава или и на министритѣ му?

Г. Каравеловъ има единъ членъ въ нашата конституция, въ който се казва че Князя дѣйствува съ министритѣ си заедно; т. е. той не може да издаде никакво распореждане безъ тѣхенъ подписъ. За това въпросътъ когото подига г. Начевичъ нема никакво значение.

Прочете се чл. 72 на проекта се прие тоже.

Събранието се растурия отъ подпрѣсждателя часа по 5 послѣ пладне.

Прѣсждателствующий: Каравеловъ.

Упълномоченный Императорскаго Россійскаго Коммисара С. Лукияновъ.

Секретари: И. Н. Гюзелевъ, П. Генчевъ, К. Стоиловъ.